

PÅ OPDAGELSE I IMPROVISATIONENS VERDEN

Interview med Davide Monti

Davide Monti, foto af: Morale & PhotoLr

AF MARIE STOCKMARR BECKER

Den italienske violinist Davide Monti kombinerer en smittende energi og et exceptionelt talent for at udtrykke sig naturligt på scenen. Han er diplomeret fra konservatorierne i Parma og Verona og har været i spidsen for ensembler som bl.a. European Union Baroque Orchestra (EUBO), Il Tempio Armonico, Accademia Arcadia Australia, Ensemble Elyma og Tafelmusik Toronto. Sammen med harpenisten Maria Christina Cleary har Monti dannet duoen *Arparla*, og han har udgivet flere prisvindende cd'er, herunder en meget rost udgave af Vivaldis fire årstider.

Davide Monti har undervist i historisk improvisation i Europa, Canada, Asien og Australien. Han er kunstnerisk leder af projektet *Helicon*, som er et pædagogisk forskningsprojekt inden for tidlig musik og historisk improvisation. *Helicon* startede i 2015 og er hovedsagelig baseret i Verona. Projektet går ud på at formidle improvisation gennem spændende og innovative undervisningsstrategier, med afsæt i en tværdisciplinær tilgang. Monti kombinerer for eksempel discipliner som fægtning og retorik til at formidle den historiske improvisation. Hans undervisning kan derfor eksempelvis udspille sig ved at beskæftige sig med en fægters bevægelser og reaktioner i forhold til sin modstander med særligt fokus på fægtningens tre hovedpunkter: *Tid*, *mål* og *hastighed*. De lovmæssigheder, der kan observeres inden for fægtning, har klare analogier til dem, vi finder hos musikere i dialog. En bevidsthed om dette

skaber bl.a. en bedre forståelse for væsentlige elementer i den musikalske kommunikation.

Du har udviklet det tværdisciplinære projekt Helicon, som formidler historisk improvisation kombineret med bl.a. hestedressur, fægtning, retorik og commedia dell'arte. Kan du med få ord definere, hvad Helicon helt præcist er?

”Det er svært at beskrive *Helicon* med ord, men en syntese kunne være at fremstille projektet som en metode, hvori improvisation står i centrum for en række forskellige strategier. Det endelige mål med metoden er at skabe en mere effektiv musikalsk kommunikation. Den tværdisciplinære tilgang til historisk improvisation sikrer en forståelse af musikkens ekspressive koder gennem en både fysisk og teoretisk tilgang til emnerne. Dette arbejde forbindes også med psykologiske og neurologiske aspekter, som bliver en del af den pædagogiske proces”.

Hvordan opstod idéen, og hvordan startede projektet?

”*Helicon* er frugten af en lang proces, der startede helt tilbage i min barndom. Jeg har improviseret, siden jeg var barn. Først takket være min far, som var amatør harmonika-spiller, sidenhen takket være grupper af improvisations-entusiastiske venner. Sideløbende med mine tidlige erfaringer i improvisation hjalp musikstudiet mig til at bearbejde og forstå den musikalske viden, jeg tillærte mig instinktivt uden for konservatoriet. Det

mest værdifulde ved denne periode var, at jeg lærte at bruge musikken til at kommunikere med andre mennesker.

I mine øjne burde musikuddannelsens endegyldige mål ikke være at dygtiggøre musikere på et instrument udelukkende for instrumentets skyld, – nej, et musikinstrument bør nærmere ses som et værktøj, der bruges til at levere et indhold eller en fortælling. Vores samfund lægger ekstremt stor vægt på den tekniske tilgang til spillet i stedet for at belyse musikkens dybere formål: At kommunikere via kunsten. Med så stort fokus på teknik og udøvelse, er det intet under, at børn holder op med at gå til musik, og at publikumstallet til klassiske koncerter falder. Jeg var så heldig, at jeg tidligt i mit liv fik mulighed for at spille musik til dans og teater. Samtidig dyrkede jeg mange fysiske aktiviteter udendørs. Alt dette lærte mig at forbinde kroppen og sindet. Jeg ved godt at det lyder lidt ligesom Juvenal's gamle ordsprog ”*Mens sana in corpore sano*” (en sund sjæl i et sundt legeme, red.) – men det virker faktisk!

I en lang periode underviste jeg børn i musik, og min passion var at vise dem, hvordan man kan fortælle historier igennem musikken. Min interesse for kommunikations-aspektet ledte

nok: Hvordan man formidler en sådan musikalsk kode er fundamental for indvirkningen på publikum. Så jeg måtte finde ud af to ting: Hvad er retorik, og hvordan kan jeg bruge retorikken til at levere mit budskab? På dette tidspunkt havde jeg fundet min plads inden for tidlig musik. Jeg opdagede, at der ved improvisation er en fantastisk mulighed for med præcision at skabe affekt. Endelig kunne jeg forbinde den udøvende musikers verden med komponistens! Man er jo både musiker og komponist, når man improviserer.

Jeg begyndte at forske i improvisation for at forstå, hvilken rolle den havde i tidligere tider, og siden har jeg undervist i faget. I takt med at jeg udviklede min pædagogik, blev jeg bevidst om værdien af de erfaringer, jeg tidligere havde gjort mig ved at forbinde musik med dans, teater og andre fysiske aktiviteter. Jeg forstod vigtigheden af disse erfaringer i min formidling af historisk improvisation til de studerende. Det næste naturlige skridt var at grundlægge *Helicon*, der, udover improvisation, omfatter både teater, dans, hestedressur og fægtning, men også sang, retorik og gestik – og projektet kan stadig udvide sig!”

Felles improvisation på et af Heliconas internationale kurser.

Tværdisciplinær tilgang kan være en udfordring – af og til skal man huske at klappe hesten!

Hvorfor fandt du det vigtigt at satse på den tværdisciplinære tilgang, og så mange forskellige discipliner?

”Jeg valgte at inkludere mange forskellige fag for at modveje den traditionelle pædagogik, der leder imod en adskillelse af fagene. Den traditionelle pædagogik skaber en ensrettende kontekst, hvor kreativitet og fleksibilitet ikke bliver udviklet nok. En tværdisciplinær tilgang er på samme tid mere kompleks og mere risikofyldt – jeg valgte denne udfordring, fordi jeg følte behov for at tilbyde noget nyt og anderledes. Heldigvis opstår der flere og flere af den her slags innovative strategier i

vores samfund i dag. Den tværfaglige kompleksitet er faktisk utrolig fordelagtig, hvis man vil se en problemstilling fra flere forskellige vinkler og finde alternative løsningsmodeller”.

Hvad mere kan konceptet Heliconas, og hvorfor er det vigtigt at have sådan et projekt i dag?

”Det innovative ved Heliconas ligger i, at projektet forbinder fortid og nutid: Forståelsen af den tidlige musiks ekspressive koder giver mulighed for at søge indad i mennesket gennem en observation af psykologiske og neurologiske adfærdsmønstre, som indgår i kommunikations-processen.

Improvisation er kondenseret musikalsk kommunikation – her med fokus på kropssprog

Forholdet mellem indholdet, der skal kommunikeres, og den bedste form at udtrykke dette indhold i, er drivkraften til vores musikalske beslutninger og handlinger. Indhold og form går hånd i hånd ligesom et andet par: Det emotionelle og det rationelle. Det emotionelle er forbundet med vores personlige følelser og vores instinktive kommunikation, det rationelle er forbundet med en strukturering af den viden, der kan gøre vores kommunikation så effektiv som mulig. Ethvert samfund har igennem historien omdannet instinktive opdagelser og erfaringer til kognitiv og rationel viden. Struktureret viden om musikalsk kommunikation findes eksempelvis i de mange afhandlinger, vi har fået overleveret fra renæssancen og barokken. I den tid opstod der en helt særlig balance mellem det emotionelle og det rationelle – mellem en improvisatorisk tilgang til musik, og en rationel nedskrivning af denne kunnen i form af afhandlinger. Mange af de kilder og koder, der blev etableret dengang, er stadig i brug den dag i dag – et tegn på, at datidens balance mellem det rationelle og det emotionelle stadig

Fægtningens principper og mekanismer bliver sat på spidsen.

er værdifuld og eftertragtet i vores tid. Heliconas forsøger at genfinde denne ligevægt inden for musikalsk kommunikation,

igennem fysiske aktiviteter forankret i historien og igennem en forståelse af affekternes historie og udtryksmuligheder”.

Improvisation var en udbredt praksis i renæssancen og barokken, men udviklede sig senere primært i andre musikalske genrer end den klassiske. Synes du, at man kan sammenligne historisk improvisation med andre nutidige levende improvisations-former som f.eks. jazz og fri improvisation?

”I tidligere tider var improvisation en almindelig praksis, fordi den trykte musik var mindre udbredt. Musikere var derfor vant til at komponere på stedet. I dag gør mange forskellige musikgenrer brug af improvisation. Jeg tror, at man meget overordnet kan sammenligne alle disse former for musik – men deres udgangspunkt er forskellige. I fortiden var improvisation det bedste værktøj til at eksperimentere med: Man forsøgte at formidle sit budskab i den bedste form og med det mest effektfulde udtryk. At finde en god form og et effektfuldt udtryk betød dengang at finde den mest smagfulde løsning inden for datidens musikalske normer. Musikere blev altså uddannet i en verden, hvori instinkt og intuition stadig var stærke komponenter. Selvfølgelig var der også musikere, der brød normerne!

I løbet af historien blev de musikalske strukturer mere og mere definerede, og der blev mindre plads til den emotionelle og intuitive side af udtrykket. Denne process kan måske også forklare, hvorfor man i dag inden for mange kunstarter bryder løs af strukturen for at finde total frihed: Idag er ’den mest smagfulde løsning’ blevet til den frihed, vi hører indenfor f.eks. fri jazz-improvisation og elektronisk musik. Det ser ud til at hver historisk periode forsøger at frigøre sig fra de allerede eksisterende strukturer og normer ved at opfinde nye måder at udtrykke sig på, indtil de nye veje selv bliver standardiserede og ’overhalet’ af andre udtryksformer”.

Hvordan relaterer du og dine musikstuderende til historisk improvisation?

”Improvisation er på mange måder en personlig rejse, hvorigennem de fleste opnår større frihed, bliver modigere, bedre til at tage beslutninger og til at definere deres mål. På min egen personlige rejse gennem improvisationen er mit mål at bruge en historisk viden og historiske terminologier til at skabe affekt og røre publikum. Konkret forsøger jeg at genvinde den emotionelle gnist, der fik komponister til at udtrykke sig på en specifik måde. Jeg bruger improvisation til at skabe affekt og røre publikum. Jeg tror på, at udøvende musikere selv skal blive til komponister igen – og dette koncept gælder i enhver historisk periode”.

Hvad kan improvisation med rødder i tidlig musik tilføre uddannelsen af unge musikere?

”Historisk improvisation kan redde verden!!! Hermed mener jeg, at en historisk tilgang til improvisation er essentiel og utroligt givende. Historien kan lære os meget: Ofte tror vi, at vi opfinder den dybe tallerken, selvom fortiden allerede har givet os svar, som vi bare har overset eller er uvidende om. Den glemte visdom om retorik er et godt eksempel på det. Hvis vi vidste mere om vores historie, ville vi spare tid og være mere effektive i vores musikalske kommunikation. Historisk improvisation kan desuden lære os at reagere prompte, den kan balancere vores emotionelle og rationelle hjernehalvdele, og den

Davide Monti dirigerer musik til hestedressur.

kan lære os, hvordan vi interagerer – som når vi er i dialog med et andet menneske. Den kan også hjælpe os til bedre at forstå en musikalsk kontekst og til at kortlægge forskellige affekter, impulser og bevægelser. Musik er en af de få discipliner, der kan stimulere størstedelen af de forskellige hjernecentre samtidig – så det er ikke kun unge musikere, men alle, der har godt af at improvisere!”.

Nu har vi talt meget om den tværdisciplinære tilgang til improvisation – er det så sådan, at du kan ride og spille violin samtidig?

”Jeg spiller ikke på hesteryg endnu, men jeg skal nok nå dertil! I mellemtiden fægter jeg gerne med violin eller bue!”, svarer Davide Monti grinende.

Hvis du kigger i krystalkuglen, hvor ser du dig selv og Heliconas om 5 år?

”Min drøm er, at Heliconas kan give flere musikere mulighed

for at realisere sig selv, samtidig med at de kan have det sjovt. Jeg arbejder i øjeblikket på at skabe en kandidatuddannelse, der vil gøre brug af Heliconas metode. Jeg håber på at kunne være med til at opbygge en ny generation af kreative musikere, som er i stand til at tilbyde nye løsninger med historien i baghovedet – og denne generation vil forhåbentlig bygge bro til andre områder i samfundet. Jeg arbejder på, at mine visioner ikke kun forbliver drømme”.

Marie Stockmarr Becker er bratschist, er med i flere tidlig musik-ensembler og i bestyrelsen for Tidlig Musik i Danmark. Grundlaget for artiklen er hendes kandidatafhandling på DKDM.

Heliconas tilbyder hver sommer et internationalt sommer kursus i Verona. Kurset ligger fra 9.-16. juli i 2018 og er åbent for deltagere i alle aldre og på alle niveauer. Mere information kan findes på heliconas.it

Heliconas